

יוצא לאור ע"י
ללמוד ולהעית - מידע הלכתי
רה"ח אבוחצירא בני ברוך
דוא"ר: noy10@etrog.net.il
נערך ע"י
הרה"צ ישראל מאיר וייל שליט"א
מח"ס וביום השבת והשלחן כהלכתו
המועדים כדלכתם
רב קהילות בני הישיבות והיכל יוסף שלום
רמת בית שמש ג'

מאיר דרך

מידע הלכתי
גליון מס' 45

עמ' ד'
לדעת חכמה -
שאלות מצויות מבית ההוראה

עמ' א'
נושא על הפרק -
קבוע' בחמץ, בכור וכהן בבי"ח

על הפרק

מי שהזדמן לעיר חילונית בחודשי הקיץ ורוצה לקנות חמץ שמיוצר לפני פסח בחנות שהמוכר חילוני, ואינו יודע האם המוכר מכר את חמצו או לא [באופן שאינו מקפיד לא לאכול חמץ שנמכר כהלכה], אם בעיר הזאת יש בודאי חנות אחת שלא עשתה מכירת חמץ הרי אסור לו לקנות ולהסתמך על רוב בעלי חנויות מוכרים את החמץ [ברבנות המקומית וכו'] משום דין 'קבוע'.

וכן לענין בכור, מי שרוצה לרכוב על חמור וחושש שהחמור הוא בכור ואסור בהנאה, אם יש בעיר הרבה חמורים ובודאי יש אחד מהם בכור, א"כ משום דין קבוע יהיה אסור לרכוב על חמור בתוך החווה שלו, ורק אם פירש ויצא לחוץ יהיה מותר לרכוב משום דין פריש מעצמו.

וכן לענין טומאת מת, מי שנולד לו בן או בת ונמצאים בבית חולים שמצוי שם טומאת מתים כל הזמן והדלת של חדר התינוקים סגורה ויש רק דלת אחת ולא שתי דלתות, א"כ נחשב כודאי יש שם כהן ומשום דין קבוע יהיה אסור לפתוח כל דלת של תינוקיה לפרוודור משום שהוא מטמא את התינוק הכהן משום דין 'סוף טומאה לצאת' הגורם לפרוודור כולו להיות מקום שיש בו טומאה ואסור לכהן^א.

שעכ"פ יש לו דין קבוע מדרבנן. וברמ"א [סי' קי"ד, י'] פסק שיש דין קבוע גם כשלא ניכר האיסור במקומו, וכן הכרעת הפמ"ג [סי' ק"י בשפ"ד סק"ד בחלק הב'] וכתב שבהפס"מ יש להקל שהוא קבוע מדרבנן] וכן מבואר במשנ"ב סי' ל"ב סקרכ"ה וסי' תקי"ג סקל"א.
לגבי הנידון השני, בט"ז [סי' פ"ד סקי"ז] הביא מעשה שהיה בחג השבועות שמצאה אשה תולעים בצימוקים שכל אנשי העיר הכניסו ללחם וכולם לקחו ממקום אחד, וכתב להתיר משום ספק ספיא שהרי ספק אם היו תולעים

א. יש לדון כאן שני נידונים, האחד, דין קבוע שאינו ניכר במקום קביעותו, והשני, האם בכלל שייך דין קבוע על דבר שמעולם לא ידענו שיש בו איסור בכלל.
לגבי הנידון הראשון, תוס' בכמה מקומות כתבו שאין דין קבוע אם אין האיסור ניכר במקום קביעותו [כלומר, לא ניכר איזו חנות מוכרת כשר ואיזו מוכרת איסור - אבל אין תערובת איסור והיתר], כ"כ תוס' בחולין דף צה. ד"ה ספיאן ובנויר דף יב. ד"ה אסור ובגיטין דף סד. ד"ה אסור, אמנם בפסחים דף ט: ד"ה היינו מבואר

שאלות מבית ההוראה

לקיחת ספר תורה מיד אחרי הגלילה לחדר אחר * מידע למנהל על עובד שרוצה להתקבל * אכילה בכלים שמבשלים בהם ירקות מהערכה הצפונית * מכשיר מקוה ריין * טעם הסרת הסכין בברכת המזון ולא בסעודה עצמה * חלב נכרי לתינוקים בבית חולים * לקיחת טלית לבית חולים מחוץ לתחום * ברכה על מעקה או טבילת כלים שעושה נכרי * מטבע שנמצא בחצר פרטית מתחת בנין גבוה * ישיבה ושימוש ב'כסא של אליהו'

לקיחת ספר תורה מיד אחרי הגלילה לחדר אחר

ספר תורה שרוצים להעביר אותו בשבת למנין שני בחדר סמוך, האם צריך להמתין עד שיחזירו אותו לארון קודש או שאפשר מיד אחרי הגבתו וגלילתו לקחת אותו? תשובה: אפשר לקחת אותו מיד, אבל נכון להכניס אותו לארון הקודש בחדר השני ולהוציאו שוב.²

מידע למנהל על עובד שרוצה להתקבל

מנהל במשרד המבקש מידע על עובד שרוצה להתקבל לעבודה, מה מותר לומר לו ומה אסור לומר לו ומה חייבים לומר לו, והאם תלוי מי העובד ומי המנהל? תשובה: מנהל המבקש ממידע על עובד שרוצה להתקבל לעבודה, גם אם המנהל אינו שומר תורה ומצוות, אין להעלים ממנו מידע חשוב [למשל, חיסרון גדול אצל העובד

חמץ נחשב איתחזק איסורא, וטעמו כנראה משום שהרי בודאי אכלו חמץ בבית וממילא יש לחשוש שמסתבר שיש שם חמץ.
ב. בלבוש [סי' תרס"ט] כתב שבסוף ההקפות של שמחת תורה מחזירים את כל הספרי תורה חוץ מהספרים שמשאירים בחוץ לקריאת התורה, וכך כתב בלוח אר"י, וכן הביא בארחות רבינו ח"ב שאין צריך להחזיר את הס"ת אחרי ההושענות ולהוציאו שוב. אמנם בשו"ת פרי השרה [ח"ג סי' ק"ע] כתב שהמנהג באר"י להחזיר את כל ספרי התורה לארון הקודש כדי לזכות במה שכתוב בזוהר שבזמן שמפותחים את ארון הקודש ומוציאים את ספרי התורה מתעוררים רחמי שמים, וזה לשון הזוהר 'אמר רב שמעון כד מפקין ס"ת בצבורא למקרא ביה מתפתחין תרעי שמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואיבעי ליה לבר נש למימר הכי בריך שמיא דמארי עלמא וכו', ולכן נכון להכניסו בחדר השני לארון הקודש ולהוציאו שוב לזכות לרגעים של אהבה המסוגלים לקבל תפילתנו.

בצימוקים של שאר האנשים ואע"פ שכולם לקחו ממקום אחד מ"מ לא הוחזק בבידור על השאר וספק שני שמא נימוחו באפיה, וכתב הנקה"כ שם שהספק הראשון אינו ספק לפי שבדבר שהדרך להתליע א"כ אין זה נחשב ספק כלל. וכן כתב הש"ך שם סק"ט וסק"א לגבי ביטול פירות בלי בדיקה מתולעים שהוא ספק ספיקא ספק אחד אם יש בו תולעים וספק שני אם נימוחו בביטול, וכתב הש"ך שבפירות שדרכם להתליע אין זה נחשב ספק האם יש שם תולעים או לא לפי שהדרך שלהם להתליע והוא מצוי מאוד ונחשב כמו ודאי, והוכיח כן מדברי או"ה הארון שכתב כן להדיא לגבי ספק ספיקא הנ"ל. וכתב שאם הדרך להתליע לא נחשב ספק כלל. וכ"כ הפר"ח [שם סק"א] והפמ"ג [שם שפ"ד סק"ט] וכו"פ [פתי סק"ט] לגבי גידון זה של ספק ספיקא, שאם יש פירות או ירקות שמצוי בהם תולעים א"כ זה נחשב לודאי ואין זה נחשב ספק אע"פ שלא ראינו להדיא בהם תולעים עכשיו, ועי' גם דרכ"ת שם סק"ב.
ועי' גם מג"א [סי' תל"ז סק"ד וסק"ח] שבדיקת

שרוצה להתקבל¹].

אם העובד המדובר שומר תורה ומצוות, צריך לומר לו כל מה שנחוץ לדעת לטובת המפעל בתנאי לשון הרע לתועלת [בלי להגזים ובלי להחסיר צד זכות ובכוונה לתועלת בלבד ובלי שיגרם לו נזק נוסף מלבד הפסד העבודה הזאת]². אם העובד המדובר אינו שומר תורה ומצוות, אין בו איסור לשון הרע כלל ויש לומר הכל בלי הגבלה³.

ולגבי לומר מעצמו למנהל בלי שמבקש ממנו, אם המנהל שומר תורה ומצוות בודאי חייבים לומר לו בתנאי לשון הרע כנ"ל, ואם אינו שומר תורה ומצוות הדבר תלוי לפי הענין ועיין בהערה⁴.

בח"ח [לשה"ר כלל י, ועי' גם רכילות כלל ט], אבל מי שפרק עול שמים לגמרי ומחלל שבת בפרהסיא הרי הוא נחשב כנכרי ופשוט שמתור לדבר עליו הכל בלי תנאים.

הרי מעיקר הדין מורידין אותו לבור ולא מעלין, אלא שכתב החזו"א שכיום אין דין זה נוהג, אבל פשוט שמתור לדבר עליו בלי תנאים.

ולכן, מי שחוטא בקביעות בדבר מסוים [כלומר, למשל, אדם חרדי לגמרי, אלא שבקביעות מתפלל אחרי זמן קר"ש או מדבר בקביעות לשון הרע], מותר לדבר עליו רק לתועלת ובשאר התנאים האמורים, אבל חילוני שפרק לגמרי עול מלכות שמים מותר לדבר עליו בלי שום תנאי.

[ונתבאר בהמועדים כהלכתם סי' נ"ה הע' ל"ב שלעיקר נקטו הפוסקים שאין היום דיני תינוק שנשבה על חילונים מלבד לענין להצלים בשבת מפני חשש רחוק של תינוק שנשבה, אמנם אין איסור לדבר לשה"ר על תינוק שנשבה- תשוה"נ ח"ג סי' תע"ח, וכ"כ הגר"ח קניבסקי זצ"ל].

ו. אם הוא שומר תורה ומצוות, הרי בודאי יש חיוב גמור להודיע למנהל משום לא תעמוד על דם רעך הכולל גם ממונות כמפור' ברמב"ם הל' רוצח פ"יב הי"ד ובשו"ע ח"מ סי' תכ"ו, א'.

אלא שאם הוא מומר גמור ומחלל שבת בפרהסיא הרי אין בו מצוה זו כמש"כ הרמ"א ביו"ד סי' קנ"ח, א' ושו"ע הגר"ז [הל' נזקי גוף ונפש סעי' ח' - י'], וגם איבה לא שייך אם איננה אומרת מעצמה דברים כי מנין למנהל שידעה את החיסרון של העובדת.

וגם מש"כ החזו"א [יו"ד סי' ב' סקט"ו] שכיום אין נוהג דין מורדין ולא מעלין, הוא רק צד זכות לדבר זה, אבל לא לענין חיוב הצלת ממונו.

ג. כיון שהמנהל שאל את העובד, הרי יש לפני עיוור בנתינת עצה שאינה הוגנת, וזה שייך גם בחילוני לכמה פוסקים- עי' דברי מלכיאל ח"ד סי' ע"א ד"ה והרמב"ם שדייק כן בדברי הרמב"ם, ואמנם הקוב"ש [ב"ב דף ד. ד. אות כד] יישב דברי הרמב"ם ונטה שאין ליעצן עצה טובה למומר, ועי' גם מנ"ח מצוה רל"ב, אבל כאן יש גם הכרת הטוב ומחוייבות למקום העבודה ובודאי זה שייך גם בחילוני, ושייך בזה גם איבה- עי' משנ"ב סי' ש"ל סק"ח ושו"ת מנח"י ח"א סי' כ"ג וח"ג סי' כ וציץ אליעזר ח"ח סי' ט"ו פרק ו' וח"ט סי' י"ו פ"א.

ד. ח"ח הל' רכילות תחילת פ"ט.

אם אין אפשרות לעמוד בתנאים הנ"ל, יש לומר 'אני לא מכיר אותך', אבל אין לומר דבר שאינו נכון.

ה. שערי תשובה שער ג' אות ר"ט, וכן כתב הח"ח בכמה מקומות [כלל ד' אות ז וכלל ז אות ה וכלל ח אות ה-ז].

וזה לשון באר מים חיים [כלל ד' סוף סקל"ב]: וכל אלו הפרטים שהצרכנו, לא איירינן בפורק עול מלכות שמים מעליו לגמרי חס ושלום, רק דאינו נוהר מעבירה אחת שמפורסת בישראל.

עוד כתב הבאר מים חיים [כלל ח' סק"ח] שמי שיש בו אפיקורסות מצוה לדרב עליו, ובוהו אין צריך את הכללים של תנאי ההיתר.

והביאור הוא, שמקור הדברים הוא ברבינו שעת' [אותיות ריח- רכ], ויש שם שתי חלוקות, מי שחוטא בעבירה מסוימת תמיד, הרי מצוה לדבר בגנותו כדי שידעו להיזהר ממנו [וזה הכוונה לתועלת]- שידעו להיזהר ממנו או כדי שהוא יחזור בתשובה, ורק בתנאי 'תועלת' המבוארים

אכילה בכלים שמבשלים בהם ירקות מהערכה הצפונית

ישנם אולמות וקייטרינגים שמבשלים בקביעות ירקות מהערכה הצפונית האסורים באכילה משום איסור 'ספיחין', ומתחייבים למזמין השמחה שביום שהוא הזמין לא יהיו ירקות מהערכה הצפונית. האם מותר לאכול בכלים שבישלו בהם ירקות מהערכה הצפונית?

תשובה: אין הדבר פשוט כמו שיבואר בהערה, אבל אם הכלים לא בני יומם אפשר להקל¹.

מכשיר מקוה ריין

לאחרונה שמעתי שבחלק גדול מהמקוואות בבני ברק הוציאו את מכשיר המקוה ריין, מה הסיבה שעדיין אוסרים אותו הרי התפרסמה חוות דעת של מומחה שכתב שאחוז השינוי במים קטן מאוד?

תשובה: המומחה הזה עובד קבוע של החברה ולכן לא נאמן, ולמעשה יש מומחים אחרים שאומרים ממש להיפך מדעתו [וגם יש מומחים שחזרו בהם מהקביעה הזאת], ולכן אין להקל בדבר חמור כל כך².

סי' קט"ו, א' ובב"י הגר"א שם סק"א, ועי' גם כנה"ג הגב"י יו"ד סי' ס"ד סקנ"ד ופלתי שם סק"ד וכנה"ג יו"ד סי' א' הגב"י אות מא ובאה"ט יו"ד סי' ל"ט סקל"ט ושו"ת הרדב"ז [ח"ד סי' אלף שס"ח (רצ"ו)] ומח"ב [סי' ס"ד אות כא], ומבואר שתלוי עד כמה האוסר מחזיק את הדבר לאיסור גמור או שרק נוהג איסור לחומרא.

ובשו"ת הלכות קטנות (להגרי"י חאגיז) סי' ק"ג כתב שבדבר שאין בו הכרעה ויש אוסרים ויש מתירים אסור לומר למתיר לבשל בעבורו בכלים אלא רק במקום שנוהג כך לחומרא. ועי' כע"ז בכה"ח סי' תמ"ז סק"ז ובקובץ אגרות לחזו"א ח"ב סי' כ"ב. ובדרך אמונה [שמיטה פ"ז צה"ל סקל"ט] הביא בשם החזו"א שאפשר להקל לאכול מהכלים כיון שמתמא אינם בני יומם.

ועי' היטב פר"ח או"ח סי' תצ"ו דין מנהגי איסור אות כג-כד שהאריך לבאר היטב דינים אלו.

ח. נאמנות אומן [יו"ד סי' קי"ד, ה'] אינה שייכת בדבר שהאומן מקבל שכר מבעלי המפעל, כמו שעורך דין אינו 'נאמן' משום אומנותו, ואדרבה, אומנותו היא לומר את מה שרוצים שיאמר, ואם יאמר את האמת לא ישכרו אותו יותר, וכן הוא בנידון זה שהאומן ה'מעיד' הוא עובד קבוע בחברה ומקבל שכר מהם ואם יאמר את האמת

ואמנם במומר לתיאבון יש חיוב השבת אבידה, אבל כבר כתבו הפוסקים שחילונים נחשבים מומר להכעיס כיון שמשכמים להדליק אור בשבת בשביל משהו אחר וגם יצאו מכלל ישראל בכל הנהגתם, עי' מג"א סי' קפ"ט סק"א וחק יעקב או"ח סי' תמ"ח סק"ד ובאה"ט שם סק"א ודרכי תשובה יו"ד סי' ב' סק"ג, ונתבאר היטב בוביום השבת סי' ל"א הע' ז', אלא שמצד שני יש גם חיוב הכרת הטוב ומחוייבות כלפי מקום העבודה, ולכן צריך לברר עד כמה החיסרון עלול להזיק למקום, ויש לשאול בכל מקרה לגופו למורה הוראה.

ז. לענין אכילה בכלים של מי שמתיר [שהרי בישל בהם מאכל שלגבי האוסר נחשב 'איסור'], הדבר תלוי אם האוסר אוסר לגמרי או רק נוהג חומרא, שאם אוסר לגמרי צריך להיזהר שלא יבשלו בשבילו לכתחילה ורק בדיעבד יש להקל לאכול אחרי שהכלי אינו בן יומו, ואם נוהג איסור לחומרא יכול להקל בבישול בכלים של המתיר.

כן מבואר בש"ך יו"ד סי' קי"ט סק"כ, וכע"ז כתב בס"י קט"ו סקט"ו וסקט"ז ובס"י ס"ד סק"ב, וכע"ז מבו' בבאה"ל סוף סי' תפ"ט בשם שו"ת הרמ"א סי' קל"ב אות טו [לגבי חדש שיש שם כמה צדדי קולא. ועי' גם רמ"א יו"ד

טעם הסרת הסכין בברכת המזון ולא בסעודה עצמה

כתוב בשו"ע^ט להסיר את הסכין בברכת המזון כי הסכין מקצר את ימי האדם והשולחן דומה למזבח שמאריך את חיי האדם והרי בבנין המזבח אסור להניף חרב, אם כן היה צריך לאסור סכין על השולחן בזמן האכילה ולא בזמן הברכה? תשובה: בזמן האכילה הסכין משמשת את האדם האוכל ואינה מונחת 'על' השולחן אלא נמצאת שם במקרה על מנת לשמש את האדם אבל בברכת המזון כבר לא אוכלים ולכן אם הסכין נשארת על השולחן היא נמצאת 'על' השולחן וזה דבר שאינו נכון.

חלב נכרי לתינוקים בבית חולים

שמעתי שיש בתי חולים שנותנים לתינוקים חלב נכרי, האם הדבר נכון? תשובה: עד לפני כמה שנים בודדות, בכל בתי החולים בארץ נתנו לתינוקים חלב נכרי מפני שתקנות משרד הבריאות מחייבות את בתי החולים לתת לתינוקים חלב מוכן בתוך בקבוק חד פעמי שנזרק לאחר השימוש, ועד לפני מספר שנים לא היו בקבוקים כאלו מחלב ישראל ולכן כל תינוק שקיבל אוכל בכל בית חולים היה מוכרח לקבל חלב נכרי משום שלא היה אפשרות אחרת. כיום יש חברה אחת שמייצרת בקבוקים כאלו עם חלב ישראל, ובחלק מבתי החולים מקפידים על כך אבל בבתי חולים רבים מביאים חלב נכרי לתינוקים, ובאמת חשוב ונכון לדעת מראש באיזה בתי חולים נותנים חלב נכרי, ואמנם גם במקום שיש חלב נכרי אפשר להקל במקום קושי גדול וצער, אבל ראוי לדעת על מנת לחשב אם יש אפשרות ללכת לבית חולים שיש בו חלב ישראל או במקום שאפשר בקלות להסתדר^י.

מותר ולמה זה יותר חמור, ותי' הקה"י שיש הבלד אם נשתנו כטיבעם ורגילותם או שנשתנו על ידי אדם.

ומביא מט"ז ומג"א וגר"א ריש סי' ק"ס הנ"ל שרק אם נשתנו מחמת דבר אחר אבל אם נשתנו מחמת עצמן לא נפסלו. ושעה"צ שם סק"ב פסק כהמתירים, והוסיף שכן משמע בסעיף י', וכוונתו ששם מביאר גם כן שאם נשתנה מעצמו כשר כי זה מהלך טבעי.

ורמז לזה השעה"צ שם בסי' ק"ס סקמ"ז, וכתב ומטעם זה אין אנו חוששין גם כן במה שאינו ראוי זה לשתיית בהמה דוזה דוקא אם נתקלקלו המים מטבען עד שאינו ראוי לבהמה מה שאין בן בזה [כלומר, שהשינוי טבעי].

ט. סי' ק"פ, ה'. וטעם נוסף לפי שפעם היה אחד שבברכת בונה ירושלים תקע את הסכין בבטנו ולכן נהגו לסלקו מהשולחן בברכת המזון.

י. עי' יו"ד סי' קט"ו, א' ומשנ"ב סי' שכ"ח

מלבד שהם יפטרותו אף אחד אחר לא ירצה להעסיקו, וזה פשוט מאוד.

ולכן, מים אלו דומים לאתרוג המורכב, שאע"פ שלא רואים את ההרכבה מבחוץ הרי רואים היטב את מעשה ההרכבה, וביארו המג"א והפמ"ג [סי' תרמ"ח סקכ"ג] שהפסול משום שאינו אתרוג ולא מצד נעבדה בו עבירה.

ומים שנעשו יבחושים הוא דבר טבעי במים ולכן לא נפסלים, ובאמת השעה"צ [סי' ק"ס סק"ב] מוכיח לדברי הט"ז ומג"א והגר"א דאם נשתנו מחמת עצמן כשרים מסעיף י' של יבחושין ששם נשתנו מחמת עצמן ולא נאסרו כל האיסור רק בנשתנו על ידי בן אדם [רק בציפורין עדיין זה דבר טבעי].

והקה"י בסוף ברכות מקשה על הר"ש שכותב שמים שנעשו בהם מלאכה נפסלו כי נשתנו, כמו שפי' רשי בחולין דף קה: שמים רותחים נפסלו כי נתבטלו משם מים, וקשה והרי אפילו יבחושין

לקיחת טלית לבית חולים מחוץ לתחום

מי שצריך לנסוע בשבת לבית חולים מחוץ לתחום, האם יכול לקחת איתו טלית כדי שיוכל להתפלל בה?

תשובה: אסור, בין אם הנהג נכרי ובין אם הנהג ישראלי.^א

אם עבר ולקח, אסור ליהנות מהטלית משום מעשה שבת, אבל אם עשה כן בשוגג ואין לו טלית אחרת, אפשר להקל להשתמש בטלית^ב אם נכנס עם הרכב לתוך מקום המוקף מחיצות או שסומך על העירוב^ג.

ואף שהנהג נכרי אין להתיר אמירה לנכרי אלא רק באיסור דרבנן לצורך מצוה אבל בתחומין הרי אם יותר מי"ב מיל אפשר שהם מדאורייתא [עי' סי' שכ"ה סקמ"א וסקמ"ב וסי' ת"ד סק"ז], ומלבד זאת בדרך כלל אפשר למצוא טלית של בית הכנסת בכל בית חולים או לבקש מאדם אחר שישאל לו ציצית [עי' סי' י"ד, ג'. ואם חושש שדוקא אם קנה ממנו יכול לבקש מחבירו שיקנה לו ציצית, ומותר בשבת כדי שיוכל לברך עליה, עי' סי' ש"ו סקל"ג, ועי' וביום השבת סי' כ"ט הע' י"ח בביאור ענין זה והראיות לן].

יב. במג"א [סי' ת"ה סק"ד] כתב שאם אין לו פירות אחרים א"כ מותר ליהנות מפירות שהביאו לו מחוץ לתחום באיסור דרבנן וכמב' בביצה דף יז:, ובתוס' בעירובין דף מא: ד"ה לא כתב שדברבנן מותר וְהַרְמַב"ן שם תירץ שחזרו למקומם א"כ לא נהנה כלום מלאכת שבת, והעיר מזה הפמ"ג שם, וכ"כ המשנ"ב סי' ת"ה סקמ"ו שההיתר משום שחזרו למקומם.

ובבאה"ל סי' שי"ח, א' כתב שאם לא נעשה מעשה בגוף הדבר אפשר להקל באיסור דרבנן, אלא שתחומין יותר מי"ב מיל אפשר שהוא איסור דאורייתא וכנ"ל, אלא שאפילו בכל איסור דאורייתא בשוגג אפשר להקל בשעת הצורך כמב' במשנ"ב סי' שי"ח סק"ז ובבאה"ל תחילת סי' שי"ח ותחילת סי' שי"ט. ואם הנהג היה נכרי א"כ יש להקל אפילו אם יש לו טלית אחרת כיון שלא נהנה מגוף הדבר והאיסור דרבנן וכנ"ל. ועי' גם מנח"ח ח"ט סי' ל"ז ומנחת שלמה ח"א סוף סי' ט"ו.

יג. כמב' בס"י ת"ה, ט' לענין פירות שהובאו מחוץ לתחום בשבת שהם רדאי כאנוסים, ולכן אם נכנסו למקום המוקף מחיצות [או לעירוב אם סומך על העירוב] יכולים לטלטל בכל אותו

סקס"ג שכל ההיתר בישולי נכרי לחולה שאין בו סכנה הוא רק אם אין אפשרות אחרת, ולכן בעבר היה מקום להקל בזה אם היה קושי לקום בלילה להאכיל [ובפרט ששינה לילדת נחשב כמעט כפיקוח נפש שהרי מותר לישראל לכבות נר בשביל החולה שישן עי' סי' רע"ח-א] אלא שיכולה לישון אחר כך, אבל עכ"פ יהיה אפשר להקל להאכיל חלב נכרי לחינוק שהוא עצמו חולה שאיב"ס, וגם קושי גדול נחשב כמו בדיעבד עי' המועדים כהלכתם סי' ס"ד הע' מ"ג].

ויש לזכור מה שכתב הרמ"א [יו"ד סי' פ"א, ז'] לא יניקו תינוק מן הנכרית אם אפשר מן הישראלית דחלב נכרית מטמאם הלב ומוליד לו טבע רע.

יא. בס"י שצ"ז, ג' כתבו המג"א והמשנ"ב שמשום איסור שבידת כלים אסור לצאת בבגדים ששבתו במקום מסוים ואפילו בבוש בהם, אמנם הורו הפוסקים שאין לאסור נסיעה בבגדים שלבוש בהם- ואין צריך להשתדל למעט במגעבית או מעיל וכדומה, או מפני שבפיק"נ הותרו גם כליו של אדם [הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בשש"כ פ"מ הע' קס"ו והמנח"ח ח"ט סי' ל"ז, וכ"כ הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתורת היולדת עמ' לה], או מפני שהבגד טפל לאדם [הגר"ש אלישיב זצ"ל בוביום השבת סי' ל"ב הע' מ"ו], ודברי המשנ"ב הנ"ל יתבארו לשיטתו ע"פ מה שביאר הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל בספר תורת היולדת עמ' מג דמירי שרוצה להעביר את הבגדים ממקום למקום אלא שלבוש בהם שאז אין איסור הוצאה אבל יש איסור תחומין שאז אין הבגדים בטלים לאדם ביחס להוצאתם מחוץ לתחום.

ולכן, טלית שאינה בגד רגיל אלא שרוצה להתעטף בה בדרך כדי שתהיה לו תפילה, אסור לקחת ולהוציא משום שבידת כלים.

ברכה על מעקה או טבילת כלים שעושה נכרי

האם אפשר לברך על מצוה שהנכרי עושה בשליחות הישראל, למשל, אם הנכרי עושה מעקה במקום שצריך לברך או שהנכרי הטביל כלים [כפי שמצוי באולמות]? תשובה: הלכה למעשה- אי אפשר לברך, ובפירוט השיטות ראה בהערה⁷¹.

מטבע שנמצא בחצר פרטית מתחת בנין גבוה

אני גר בקומה תחתונה, מצאתי אצלי בחצר מטבע שכנראה נפל מאחד השכנים בבנין, אינני יודע ממי נפל ויתכן מאוד שגם השכנים עצמם לא יודעים ממי נפל, האם יש חיוב להחזיר את המטבע, ואם כן, למי?
תשובה: לכתחילה צריך להחזיר את המטבע [אבל החיוב הוא כלפי שמים- והמאבד לא יכול לתבוע אם לא יחזיר]⁷², אבל כיון שלא יודעים ממי נפל, יש לשאול את השכנים אם יש להם הוכחה ממי נפל, ואם אין הוכחה לאף אחד, מניח את המטבע ביניהם והולך והם יתחלקו ביניהם⁷³.

המקום כמבו' שם.

יד. נחלקו האחרונים אם אפשר לברך על מצוה שעושה הנכרי, שהפ"ח [סי' ק"כ סק"מ] כתב שיכול לברך, וכ"כ בבית מאיר שם, ובמחנה אפרים [הל' שלוחין סי' י"א] כתב שאם הנכרי פועל שלו יכול לברך, ובמשנ"ב [סי' רס"ג סק"א] הביא מחלוקת האחרונים האם אפשר לברך על הדלקת נרות שבת על ידי נכרי [ונראה מלשונו שהכרעתו שלא לברך], אבל בשו"ע הגר"ז [אר"ח סי' רס"ג קו"א סק"ג] כתב שאינו יכול לברך ושאני הדלקת נרות שבת שהנאנה היא חלק מהמצוה ולכן יש שהקילו שתברך על הדלקת הנכרי כי גמר המצוה נעשה על ידי ישראל שהישראל נהנה מהנרות [שהרי משום כך שמים את היד על הנרות להסתיר את הנאנה מהם עד אחרי הברכה כמבו' בסי' רס"ג, ה' בשם המהר"י ווייל סי' כ"ט], וכ"כ הגרעק"א בהגהותיו על המחנ"א שם ובמנ"ח מצוה תרמ"ו, וכ"כ בחקרי לב [יו"ד ח"ב סי' ט]. ולמעשה ודאי אי אפשר לברך אפילו אם הנכרי הוא פועל של הישראל משום שספק ברובת להקל, ובפרט שהט"ז כתב שלא יברך והמשנ"ב בהלכות הדלקת נרות גם נוטה לזה.

טו. כמפורש בגמ' ב"מ דף כו: ראה סלע שנפלה ונטלה מיד לפני שעבר שיעור זמן של אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה הרי זה גזלן, והרי כשהמטבע נפלה לקומה הנמוכה עדיין לא עבר

שיעור זמן של עשוי למשמש בכיסו בכל שעה, והחצר זכתה לו בזמן שעדיין המאבד לא התייאר וממילא נתחייב בהשבה.

והנה, הש"ך [חור"מ סי' רס"ח סק"ב וסי' רס"ב סק"א] כתב שאם האבידה הגיעה לחצירו לפני יאוש א" הרי חצירו זוכה לו ומתחייב בהשבה אפילו אם המאבד התייאר לפני שהמוצא ראה את האבידה, והנתה"מ [סי' רס"ב סק"א] הרבה לתמוה וחלק על דבריו וכתב שרק אם מוכרח לזכות כגון שקדם אחר וזכה במציאה או חצירו מחייבת אותו בהשבה אבל אם אינו רוצה לזכות אינו חייב, והגרעק"א [ב"מ דף כו.] כתב שאם יש באבידה סימן א"כ חיוב ההשבה מחייב אותו לזכות ואם אין באבידה סימן א"כ הדבר שנוי במח' הנמוק"י והתוס' האם יש חיוב ליטול אבידה שאין בה סימן שלנמוק"י יש חיוב וממילא חצירו זוכה לו ולתוס' איו חיוב וממילא אין חצירו זוכה לו. נמצא שלדעת הנמוק"י בהבנת הגרעק"א חייב בהשבה, וממילא אם לא יחזיר, אין השכן יכול לתובעו.

טז. ע"פ חור"מ סי' שס"ה, ב' וסי' ש', ג' וש"ך שם ושם. והיינו, שיהא מונח עד שיבוא אליהו לא נאמר כאן כיון שאין כאן ודאי רמאי כמש"כ הש"ך בסי' שס"ה סק"ז, ולשלם לשניהם לצאת ידי שמים גם כן לא שייך כמש"כ הסמ"ע והפרישה בסוף סי' ש' סקט"ז על מש"כ בשו"ע שם סעי' ד' שאם הפקידו שלא מדעתו אין חיוב

ישיבה ושימוש ב'כסא של אליהו'

האם מותר לשבת על כסא מיוחד המוקדש ל'כסא של אליהו' או להניח עליו חפצי חול סתם כך?
תשובה: אפשר להקל בכל זה, אבל לא לעשות בכסא שימוש מגונה¹.

לגבי הנידון בגליון שעבר על כלים שנקנים ב'איקאה' ומרכיבים אותם בבית שצריך לטובלם, העירוני לנכון שלמעשה כל כלי כמו מיקסר או מעבד מזון הרי נקנים מפורקים והלהב בנפרד והישראל מרכיב אותם בביתו ומעולם לא שמענו צד להתיר בגלל שנחשב גמר מלאכתו על ידי ישראל, כי ברור שדבר שההדיוט יכול להרכיבו נחשב כמו מושלם ועומד וחייב טבילה מעיקר הדין.

ניתן לקבל הנחיות ללידה בערב שבת ובשבת במייל: 4118843@gmail.com

הביא ממחר"י מולכו על אלו המשתמשים בסוכה גם לשנה הבאה ולא באופן שמתכוונים לקחת עצים אחרים לסוכה של שנה הבאה.
והמשנ"ב בסי' כ"א סק"ו הביא בשם הפמ"ג שלא לעשות תשמיש מגונה בדפנות הסוכה, ולא לזורקם לאשפה, משמע שיותר להשתמש בהם שימוש חול רגיל.
והנה, שימוש כסא של אליהו הוא ודאי נחשב שימוש מצוה ואין בו קדושה, ועי' גם שדי חמד [מערכת בית הכנסת אות לט] שכתב כן בפשיטות.

וא"כ מותר להשתמש בו שימושי חול, ונראה שההיתר אפילו בשעה שעומד לשימוש קבוע של כסא של אליהו כי אין בו הקצאה למצוותו ואין זה תשמיש של בזיון לשבת עליו לאיזה צורך.

לצאת ידי שמים כיון שלא פשע במה שאינו זוכר.

יז. כתב המג"א [סי' מ"ב סק"ו] שיש לחלק בין תשמיש קדושה לתשמיש מצוה, ובתשמיש מצוה אין איסור להשתמש לדברי חול. וכע"ז כתב הש"ך [יו"ד סי' רנ"ט סק"א] שבתשמיש מצוה לא נאמר הכלל של מעלין בקודש ואין מורידין. והנה, במשנ"ב [סי' תרל"ח סק"ט וסי' תרנ"ג סק"ה] הביא שיש מצדדים לאסור להשתמש בתשמיש חול גם בסוכה ובלולב אחרי סוכות, היינו דוקא בסוכה ולולב שיש בהם איסור שימוש בסוכות ויש צד להחמיר גם אחרי סוכות, אבל בתשמישי מצוה שאינם מוקצים למצוותם דבר זה לא שייך כלל והרי אין 'מגו דאיתקצאי' על כסא של אליהו. [עוד יש להעיר שהברכ"י